

Legislativa v oblasti specifických poruch učení

**Euroface Consulting s.r.o.
Dr Ian Smythe**

Obsah

Dyslexie & Rozdíly v Evropě

Úvod

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Dyslexie v České republice – oblast školství

Legislativa v České republice

Dyslexie v České republice – oblast zaměstnanosti

Legislativa v České republice

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Závěry a doporučení

Užitečné webové stránky a publikace

Copyright

Copyright Euroface Consulting s.r.o., 2013 a Dr Ian Smythe
Podrobné informace naleznete na webové stránce.

Dyslexie & Rozdíly v Evropě

Přestože by měl být pojem dyslexie chápán odborníky v různých (alespoň evropských) zemích i v rámci jednotlivých zemí stejně, není tomu tak úplně. Ne všude je všeobecně akceptována současná definice z roku 2003, kterou publikovala pracovní skupina Mezinárodní dyslektické společnosti v *Annals of Dyslexia*:

„Dyslexie je specifická porucha učení, která je neurobiologického původu. Je charakterizována obtížemi se správným a/nebo plynulým rozpoznáním slova a špatným pravopisem a dekódovacími schopnostmi. Tyto obtíže jsou typickým následkem deficitu ve fonologické složce jazyka, který je často neočekávaný ve vztahu k ostatním poznávacím schopnostem a k podmínkám efektivní výuky ve třídě. Mezi sekundární následky mohou patřit problémy s porozuměním čteného a omezené čtenářské zkušenosti, které brání růstu slovní zásoby a základních znalostí.“

(Lyon, Shaywitz, & Shaywitz, 2003, p. 2)

Odkazy a Zdroje

Evropská asociace pro dyslexii - <http://www.eda-info.eu>

Úvod

Legislativa se neustále mění a téměř každý souhrnný přehled právní legislativy související s dyslexií se stává velmi rychle zastaralým. Různé projekty financované EU se pokusily shrnout situaci a právní předpisy v zemích EU. V mnoha případech bohužel nenastala žádná změna. V jiných došlo ke změně zásadní.

Například legislativa v Polsku nyní vyžaduje, aby učitelé používali kontrolní seznam, který pomůže rozpoznat obtíže se čtením a psaním. Tato právní úprava je ovšem příliš nová na to, aby byla zahrnuta do některého ze zdrojů zmíněných níže. Tyto zdroje poskytují základní informace o systémech v zemích EU i jinde. Značně čerpají z jiných projektů EU realizovaných za posledních deset let, stejně jako jiných zdrojů. Z důvodu opatrnosti by měly být dokumenty rozděleny do různých časových úseků dle legislativních změn.

Nicméně, poskytují nejen historickou perspektivu, ale také výchozí místo pro další šetření. Všechny tyto materiály jsou přístupné prostřednictvím internetových stránek projektů:

International Book of Dyslexia (1997)

Embed National Provision Report (2010)

iSheds National Provision Report (2009)

Provision and use of assistive technology by university students across Europe (2003)

Dyslexia: A pan-European perspective (2010)

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Každý má právo na školní vzdělání

Tato deklarace směřuje k zabezpečení všeobecného a účinného uznávání a dodržování práv v ní vyhlášených;

Cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, a že jedním ze způsobů, jak se má tento cíl uskutečňovat, je ochrana a další rozvoj lidských práv a základních svobod;

Vlády evropských států, které jsou stejného smýšlení a mají společné dědictví politických tradic, ideálů, svobody a právního státu, podniknout první kroky ke kolektivnímu zaručení některých práv vyhlášených ve Všeobecné deklaraci;

Protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv

Článek 2 – Právo na vzdělání

„ Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením. . .“

Článek 14 – Zákaz diskriminace

„ Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení. . .“

Seznam diskriminačních důvodů není úplný. Je třeba připomenout, že Evropský soud pro lidská práva již použil článek 14 k odůvodnění diskriminace, které nejsou výslovně uvedeny v tomto ustanovení.

Odkazy a Zdroje

Evropská úmluva o ochraně lidských práv - <http://human-rights-convention.org>

Evropská komise (legislativa) - <http://ec.europa.eu/legislation>

Dyslexie v České republice – oblast školství

Režim, který se uplatňuje pro děti a dospívající s dyslexií, vychází ze školského zákona a příslušných vyhlášek, pro dospělé osoby s dyslexií žádná právní úprava bohužel neexistuje.

Pokud je u žáka diagnostikována dyslexie, je mu věnována zvláštní péče a je s ním pracováno v souladu s individuálním vzdělávacím plánem. Školský systém mu umožňuje pracovat v souladu s právními předpisy.

Diagnostika je prováděna stejným způsobem pro všechny věkové skupiny. Je ale pravda, že pedagogicko-psychologické poradny se věnují zejména dětem; práce s dospělými je výjimečná.

Na druhou stranu uskutečnila Česká společnost „Dyslexie“ projekt s názvem „Dospělí s dyslexií“, který je zaměřen na poskytování informací dospělým a pomoci s otázkami vztahujícími se k této diagnóze.

Existuje několik málo center, které se věnují přistěhovalcům s dyslexií.

První dyslektická společnost, Česká společnost „Dyslexie“, byla v České republice založená v roce 1999. Jedná se o dobrovolnickou organizaci sdružující odborníky, kteří pracují s dyslexií, specifickými poruchami učení a přidruženými problémy s chováním. Společnost posiluje spolupráci mezi jednotlivci s dyslexií, rodiči dětí s dyslexií a jinými lidmi, kteří se chtějí zapojit do různých aktivit. Hlavní cíl společnosti je šířit nové poznatky mezi odborníky, kteří vyvíjejí v oblasti dyslexie aktivní činnosti.

Podpora dospělých studentů je ponechána na možnostech a ochotě jejich učitelů.

Odkazy a Zdroje

Česká společnost Dyslexie- <http://czechdyslexia.cz>

Legislativa v České republice

Usnesením vlády ČR č. 1004/2005 ze dne 17.8.2005, které se týká Národního plánu podpory a integrace občanů se zdravotním postižením, bylo vytvořit nový vzdělávací program pro výchovné poradce jakožto možného poskytovatele služeb žákům se zdravotním postižením. Vzdělávání je zde věnována celá první kapitola.

Důležité je, že ve 3. kapitole, pojednávající o zaměstnanosti a zaměstnávání, jsou také úkoly týkající se prvního zaměstnání absolventů se zdravotním postižením a zabezpečení podmínek k propojení systému vzdělávání a zaměstnanosti, který zvýší možnosti mladých lidí se zdravotním postižením plynule přejít ze školy do zaměstnání.

V ČR neexistuje žádný právní předpis týkající se studentů se specifickými poruchami učení v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

Důležité zákony a předpisy z oblasti školství v České republice

Zákon č. 472/2011 Sb. ze dne 20. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 454/2006 Sb., ze dne 18. září 2006, kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

Vyhláška č. 147/2011 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Vyhláška č. 374/2006 Sb., ze dne 17. července 2006, kterou se mění vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři.

Vyhláška č. 43/2006 Sb., ze dne 9. února 2006, kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č.j.: 13 710/2001-24 ze dne 6.6.2002

Odkazy a Zdroje

MŠMT – <http://msmt.cz>, <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasiky>

MPSV – <http://www.mpsv.cz/cs/>

Dyslexie v České republice – oblast zaměstnanosti

V České republice existují pravidla pro zaměstnávání zdravotně postižených osob, které upravuje zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Dyslexie se ovšem stále neřadí mezi zdravotní postižení, čili legislativa tuto problematiku nijak neřeší.

Pro ČR je v platnosti zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (tzv. antidiskriminační zákon).

Hlavním cílem navrhované právní úpravy antidiskriminačního zákona je doplnit právní řád ČR tak, aby bylo dosaženo jeho souladu s požadavky práva ES. Zákon upravuje právo na rovné zacházení a ochranu před diskriminací v oblasti zaměstnání, přístupu k zaměstnání a povolání, samostatné výdělečné činnosti, odbornému vzdělávání, poradenství a rekvalifikaci, členství a účasti v organizacích pracovníků nebo zaměstnavatelů, sociální ochrany včetně sociálního zabezpečení a zdravotní péče, sociálních výhod, vzdělání a přístupu ke zboží a službách, které jsou k dispozici veřejnosti, včetně bydlení.

Dále zákon upravuje právo na rovné zacházení a ochranu před diskriminací jednak z důvodů rasy nebo etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání či víry, a povinnosti fyzických a právnických osob při jejich zajišťování. Diskriminační důvody vycházejí přímo z čl. 13 Smlouvy o založení ES a příslušných směrnic ES.

V České republice neexistuje žádný právní předpis zajišťující rovnost na trhu práce pro jedince s dyslexií. Česká společnost dyslexie již zahájila některé kroky potřebné k řešení této problematiky, ale přípravy nových právních předpisů a uplatňování nových postupů na trhu práce vyžadují dlouhodobý proces.

Co se týká právních předpisů v této oblasti, není legislativa v České republice odlišná od řady evropských států; její pochopení ze strany těch, kteří by ji měli používat v praxi, je však malé. Praktická implementace je díky tomu na nízké úrovni.

Odkazy a Zdroje

Česká společnost Dyslexie- - <http://czechdyslexia.cz>
<https://www.euroskop.cz/>

Legislativa v České republice

Zaměstnavateli zaměstnávajícímu na chráněných pracovních místech více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců se poskytuje příspěvek na podporu zaměstnávání těchto osob formou částečné úhrady vynaložených prostředků na mzdy nebo platy a dalších nákladů.

I přesto, že v mnoha zemích je dyslexie uznávána jako zdravotní postižení jedince a existuje mnoho právních předpisů upravujících zaměstnávání těchto lidí, v ČR bohužel toto neplatí, protože dyslexie není u nás řazena mezi zdravotní postižení.

V ČR neexistuje žádný právní předpis týkající se zaměstnávání osob se specifickými poruchami učení.

Důležité zákony a předpisy z oblasti zaměstnanosti v České republice

Zaměstnávání osob se zdravotním postižením je řešeno zákonem č. 435/2004 Sb., ze dne 13. května 2004 o zaměstnanosti, §67 – 84 v části třetí.

Definice OZP - Definice osob se zdravotním postižením podle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Práva a povinnosti zaměstnavatelů - Práva a povinnosti zaměstnavatelů podle §§ 79 a 81 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Příspěvek na podporu zaměstnávání - Příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Formulář ke stažení: Žádost o příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (formáty MS Word, MS Excel a PDF).

Zřizování a vymezení chráněných pracovních míst - Informace ke zřizování a vymezení chráněných pracovních míst

Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

Odkazy a Zdroje

MŠMT – <http://msmt.cz>, <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasiky>

MPSV – <http://www.mpsv.cz/cs/>

Integrovaný portál MPSV, Úřad práce ČR – <http://portal.mpsv.cz/>

Závěry a doporučení

Existuje celá řada klíčových doporučení s ohledem na právní předpisy, které jsou založeny na prohlášení ze Salamanky. Jedná se zejména o :

- Zajistit účinného zavedení stávajících EU práv jednotlivce a zdravotně postižených osob na vnitrostátní úrovni.
- Prosadit komplexní antidiskriminační právní předpisy EU (dyslexie má dlouhodobý dopad na každodenní život člověka, a proto odpovídá definici zdravotního postižení).
- Umožnit identifikaci jedinečných vzdělávacích potřeb každého jednotlivce.
- Poskytnout odpovídající podporu v případě potřeby ve třídě, škole nebo jiném vzdělávání zařízení (např. on-line) .
- Poskytnout asistenční technologie (začlenění do sociální politiky, měla by být k dispozici zdarma pro všechny občany ve svém národním jazyce).
- Zajistit dostatečné školení učitelů.
- V případě potřeby poskytnout doškolení doplněné o distanční formu vzdělávání.
- Zkontrolovat, zda je vzdělávací plán přizpůsoben potřebám jednotlivce s dyslexií a to včetně alternativních způsobů zkoušek.
- Poskytnout podporu celoživotního vzdělávání.

Odkazy a Zdroje

Deklarace ze Salamanky

http://www.unesco.de/fileadmin/medien/Dokumente/Bildung/Salamanca_Declaration.pdf

Užitečné webové stránky a publikace

<http://hub.coe.int/web/coe-portal> - Rada Evropy

<http://ec.europa.eu> – Evropská komise

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/index_cs.htm - Zastoupení Evropské komise v ČR